

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Природничо-економічний факультет
Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

Кваліфікаційна робота
бакалавра

з теми: **«ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
ГОТЕЛЬНОГО (РЕСТОРАННОГО) ГОСПОДАРСТВА
(МІСТА, РЕГІОНУ, ДЕРЖАВИ)»**

Виконала: здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
GRS1-B20 групи
спеціальності: 241 Готельно-ресторанна справа
за ОПП «Готельно-ресторанна справа»
Анна МИСЛИВА

Науковий керівник:
кандидат географічних наук,
старший викладач кафедри
туризму та готельно-ресторанної справи
Інна КОВТУНИК

Рецензент:
доцент, кандидат економічних наук
завідувач кафедри менеджменту
Володимир ЛИСАК

Кам'янець-Подільський – 2024

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ 1. Теоретико-методологічні основи дослідження сталого розвитку готельно-ресторанного господарства.....	5
1.1. Концептуальні засади сталого розвитку туристичної сфери.....	5
1.2. Критерії впровадження принципів сталого розвитку в туристичній індустрії.....	15
1.3. Компоненти сталого розвитку на рівні територіальних громад та регіонів України в умовах суспільно-політичних викликів.....	22
Висновки до розділу 1.....	28
Розділ 2. Основні тренди сталого розвитку готельно-ресторанного господарства в Україні та впровадження стратегії сталого розвитку туризму в Хмельницькій області.....	29
2.1. Основні тенденції сталого розвитку готельної індустрії.....	29
2.2. Основні тренди сталого розвитку ресторанного господарства.....	38
2.3. Впровадження стратегії сталого розвитку туризму в Хмельницькій області.....	46
Висновки до розділу 2.....	53
Розділ 3. Стратегічні пріоритети сталого розвитку туризму.....	54
3.1. Сталий розвиток туризму: перспективи для України.....	54
3.2. Формування стратегічних пріоритетів сталого розвитку туристичної сфери на засадах інклюзивного зростання.....	60
Висновки до розділу 3.....	68
Висновки.....	69
Список використаних джерел.....	71
Додатки.....	75

ВСТУП

Актуальність теми дипломної роботи. Зростання значимості туризму та загострення проблем, пов'язаних з його розвитком, змушують говорити про необхідність змін та пошуку нових векторів розвитку. Це стало причиною численних спроб адаптації головних положень і принципів концепції сталого розвитку до контексту туризму. Колосальним споживачем енергії та води у світовому масштабі є готельне господарство, яке розширюється з кожним роком. У нових туристичних регіонах зазвичай реалізуються проекти будівництва великих готелів, які продукують відходи та забруднення в обсягах, із якими не здатні впоратися місцеві громади. Надмірне споживання туристами енергії, води, палива часто відбирає ці ресурси в корінного населення.

Об'єктом дослідження дипломної роботи виступає стратегія сталого розвитку.

Предметом дослідження дипломної роботи є формування стратегії сталого розвитку готельно-ресторанного господарства на різних регіональних рівнях.

Метою дипломної роботи є дослідити формування стратегії сталого розвитку готельно-ресторанного господарства (міста, регіону, держави).

Згідно мети, були поставлені наступні *завдання*:

- дослідити концептуальні засади сталого розвитку туристичної сфери;
- вивчити критерії впровадження принципів сталого розвитку в туристичній індустрії;
- визначити компоненти сталого розвитку на рівні територіальних громад та регіонів України в умовах суспільно-політичних викликів;
- дослідити основні тенденції сталого розвитку готельної індустрії;
- вивчити основні тренди сталого розвитку ресторанного господарства;
- дослідити впровадження стратегії сталого розвитку туризму в Хмельницькій області;

- дослідити сталий розвиток туризму: перспективи для України;
- вивчити формування стратегічних пріоритетів сталого розвитку туристичної сфери на засадах інклюзивного зростання.

Методи дослідження дипломної роботи. Для досягнення окресленої мети і виконання завдань, у дипломній роботі використано метод емпіричного узагальнення (спостереження, порівняння і т. д.), статистичні дані, методи теоретичного дослідження (абстракція, аналіз і синтез, групування, моделювання та ін.), порівняльний тощо.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розумінні, що стратегія сталого розвитку є для сучасної науки в сфері туризму, готельно-ресторанного бізнесу та харчових технологій актуальним предметом дослідження, оскільки проблемні питання галузі зумовлюють необхідність розробки значного комплексу завдань як короткотривалого, середньострокового, так і перспективного планування. Сфери послуг та харчування є досить чутливими до змін, наразі вони мають швидко реагувати на нові виклики часу, адже галузь суттєво постраждала внаслідок кризи, спричиненої пандемією COVID-19 та війни. Стратегія сталого розвитку підвищує рівень конкурентоспроможності галузі, сприяє її післякризовому відродженню. В дипломній роботі запропоновано концептуальні і методологічні засади розвитку туризму з використанням стратегії сталого розвитку, шляхи ефективного використання туристичних ресурсів, інноваційні напрямки ефективного розвитку сфери обслуговування.

Обсяг та структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох основних розділів, висновків, списку використаних джерел, 9 додатків. Текст основних розділів проілюстрований 7 таблицями і 3 рисунками, в тому числі, картосхемами.

ВИСНОВКИ

1. Отже, використовуючи принципи концепції сталого розвитку, туризм може не лише подолати труднощі, але й виступити у ролі локомотиву, який виведе інші галузі на шлях сталого розвитку. Для подальшого успішного впровадження принципів сталості у розвиток туризму необхідна консолідація зусиль всіх зацікавлених сторін на всіх рівнях, урахування інтересів всіх груп, включаючи місцеві громади, туристів, представників туристичного бізнесу.

2. За результатами проведеного аналізу наукових праць можна дійти висновку, що на даний час у вітчизняній практиці ще існує потреба в удосконаленні системи індикаторів сталого розвитку територіальної громади, яка була б гармонізована із тими індикаторами, які широко використовуються міжнародною спільнотою. Індикатори покликані відображати реальні проблеми і досягнення у різних сферах життя і базуватися на використанні достовірної і доступної статистичної інформації. В першу чергу, це стосується індикаторів сталого розвитку регіонів, які б відображали реальну комплексну ситуацію і створили основу для оцінювання ефективності муніципального менеджменту та досягнутих результатів сталого розвитку громади. Потрібно якнайшвидше визначити цільові орієнтири для показників, де ті відсутні, та організувати збір статистики за Цілями сталого розвитку не лише на національному, але й на регіональному рівні.

3. Враховуючи це, що на теперішній час малі міста України на відміну від великих в більшості випадків мають низький рівень соціально-економічного розвитку і ділової активності, в основному є депресивними, зокрема колишні районні центри, необхідно першочергово здійснювати моніторинг індикаторів, спрямованих на забезпечення якісних соціальних змін. На нашу думку, ці територіальні громади мають значний туристично-рекреаційний, ще збережений культурно-історичний і природний потенціал. Сприяння розвитку цього напрямку

дасть змогу зменшити трудову міграцію і підвищити рівень зайнятості населення, а отже, і зниження його бідності та поповнення казни громад.

4. Можна виділити такі основні тренди у контексті сталого розвитку ресторанного господарства: скорочення та прозорість ланцюгів поставок; екологізація технологічних процесів; зменшення кількості сміття та відходів; скорочення втрат сировини, води та енергії; мода на здорове харчування; зростання пропозиції веганських страв у меню, у тому числі страв з рослинних заміників м'яса; персоналізація та персоніфікація послуг; зростання попиту на послуги доставки; автоматизація виробничих та управлінських процесів, роботизація тощо.

5. За результатами кластерного аналізу районів Хмельницької області оцінено їх потенціал розвитку екологічного туризму і виділено три кластери, більш детальний аналіз окремих ознак та особливостей яких дозволив сформулювати напрями розвитку екотуризму у окремих районах в межах кластерів відповідно до існуючих природних, ландшафтних, рекреаційних ресурсів, історико-культурної спадщини, унікальної ментальності мешканців та особливостей місцевості. Отримані результати допоможуть розробити стратегію розвитку екологічного туризму Хмельницької області, у чому вбачаємо перспективи подальших розвідок.

Список використаних джерел

1. Данилишин Б. М., Дорогунцов С. І., Міщенко В. С. та ін. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України. К.: РВПС України, 2020. 716 с.
2. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Дмитрук О. Ю., Дмитрук С. В. Екотуризм: навч. посіб. К.: Альтерпрес, 2009. 358 с.
4. Дмитрук О. Ю. Екологічний туризм: сучасні концепції менеджменту і маркетингу: навч. посіб. К.: Альтерпрес, 2020. 192 с.
5. Доктрина сталого розвитку. URL: <http://semenets.soborna.org.ua>.
6. Заваріка Г. М. Туризм на охоронних природних територіях. *Географія та туризм*. Вип. 28. К.: Вид.-поліграф. центр «Київ. ун-т», 2023. С. 90-97.
7. Закон України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» від 21 грудня 2010 року № 2818-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2818-17>.
8. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16 червня 1992 р. №2456-XII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>.
9. Екологічний туризм в Європі // Туристичний портал. URL: <https://thecity.com.ua/ekologichnij-turizm-v-yevropi.html>.
10. Екологічні проблеми туризму та шляхи їх вирішення. URL: <https://dspu.edu.ua/hsci/wp-content/uploads/2017/12/008-66.pdf>.
11. Екотуризм – Стежки та мапи. URL: <https://stezhky.org/stezhky/stalyj-turyzm/ekoturyzm/>.
12. Екотуризм як важлива складова стратегії сталого розвитку України. URL: <http://global-national.in.ua/archive/15-2017/24.pdf>.
13. Івченко А. С. Вся Україна. К.: Картографія, 2006. 850 с.
14. Кліматичні фінанси. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/13327/1/Climate_finance.pdf.

- 15.Критерії Глобальної ради зі сталого розвитку туризму. URL: <https://www.gstcouncil.org/wp-content/uploads/GSTC-Destination-Criteria-Indicators-UKRAINIAN.pdf>.
- 16.Литвинова О. Н. Стратегія розвитку сталого туризму в Україні: автореф. дис. канд. екон. наук: спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством». Донецьк, 2013. 19 с.
- 17.Любич І. Й. Основи заповідної справи: навч. посіб. К.: КНУ, 2002. 128 с.
- 18.Любіцева О. О., Панкова О. В., Стафійчук В. І. Туристичні ресурси України. К.: Альтерпрес, 2007. 369 с.
- 19.Масляк П. О. Рекреаційна географія: навч. посіб. К.: Знання, 2018. 343 с.
- 20.Мацола В. І. Рекреаційно-туристичний комплекс України: навч. посіб. Л.: ІРД НАНУ, 2021. 259 с.
- 21.Міщенко О. В. Теоретичні основи визначення сутності екологічного туризму. *Вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Географія туризму*. Луцьк: Вид-поліграф. центр «Волинський ун-т», 2010. С. 155-160.
- 22.Науковці оцінили шкоду туризму для довкілля. URL: https://maximum.fm/naukovci-ocinili-shkodu-turizmu-dlya-dovkillya_n140857.
- 23.Олійник О. В., Мостенська Т. Л., Тарасюк Г. М. Перспективи розвитку готелів у стилі глемпінг в Україні. *Економіка, управління та адміністрування*. Вип. 4 (90). Ж.: Державний університет «Житомирська політехніка», 2020. С. 38-46.
- 24.Олійник Я. Б., Гетьман В. І. Екологічний туризм на теренах національних природних парків і біосферних заповідників України в міжнародний рік екотуризму та гір. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія*. Вип. 48. К.: Вид.-поліграф. центр «Київ. ун-т», 2002. С. 5-11.
- 25.Панченко Т. Ф. Туристичне середовище: архітектура, природа, інфраструктура: моногр. К.: Логос, 2020. 176 с.

26. Перспективи розвитку екологічного туризму в Україні. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/197-1.pdf>.
27. Проблеми та перспективи розвитку екологічного туризму в Україні. URL: http://eprints.kname.edu.ua/48290/1/ilovepdf_com-97-98.pdf.
28. Петлін В. М. Концепції сучасного ландшафтознавства. Л.: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2021. 351 с.
29. Післявоєнне відновлення туризму в Україні. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/sira.htm.
30. Руденко В. П. Географія природно-ресурсного потенціалу України. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича, 2020. 551 с.
31. Рутинський М. Й. Географія туризму України: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 160 с.
32. Сергієнко Л. В., Дзюбенко О. М., Ожго С. В. Державна екологічна політика України та правовий механізм її формування і реалізації. *Економіка, управління та адміністрування*. Вип. 3 (89). Ж.: Державний університет «Житомирська політехніка», 2019. С. 191-200.
33. Сердюк О. М. Аналіз та оцінка потенціалу туристських територій: навч. посіб. Запоріжжя: ЛППС, 2024. 334 с.
34. Смаль В. В., Смаль І. В. Світовий досвід розвитку екологічного туризму. *Український географічний журнал*. К.: Інститут географії НАН України. № 4. 2023. С. 58-64.
35. Смаль І. В. Основи географії рекреації і туризму: навч. посіб. Ніжин: Ніжинський держ. педагог. ун. ім. Миколи Гоголя, 2021. 105 с.
36. Сорокіна Г.О. Екологічний туризм: навч. посіб. Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ ім. Тараса Шевченка», 2021. 206 с.
37. Стратегія сталого розвитку. URL: <http://surl.li/ioqts>.
38. Ткаченко Т. І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу: монографія. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009. 463 с.

39. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності: навч. посіб. К.: Грамота, 2006. 264 с.
40. Стафійчук В. І. Рекреалогія: навч. посіб. Л.: Знання, 2005. 259 с.
41. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія. К.: ЦНЛ, 2021. 311 с.
42. Хмельниччина туристична: історико-культурні, природно-географічні та економічні аспекти розвитку: колективна монографія / за ред.: С. А. Копилов (гол. ред.), С. Е. Баженова (наук. ред.). Кам'янець-Подільський: Кам.-Под. нац. ун. ім. Івана Огієнка, 2019. 208 с.
43. Черчик Л. М. Формування ринкових відносин у рекреаційному природокористуванні. Луцьк: ЛДТУ, 2022. 352 с.
44. Школа І. М. Розвиток туристичного бізнесу регіону: навч. посіб. Чернівці: Книги-XXI, 2007. 292 с.
45. Ярьоменко С. Г. Туристичні ресурси України. Херсон: Олді+, 2021. 472 с.